

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Jus Canonicvm R.P. Pavli Laymanni, Soc: Jesu Theologi, Et
Olim In Alma Et Episcopali Academia Dilingana SS.
Canonum Ordinarii Professoris**

Juris Canonici A. R.P. Paulo Laymanno Societatis Jesu Theologo SS.
Canonum In Alma, Catholica, Et Episcopali Universitate Dilingana
Professore Qvondam Ordinario, Prælectionibus Academicis Illustrati

Laymann, Paul

Dilingæ, 1673

Capitvlvm II. Præsentium.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62587](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62587)

nihil ipse acceperit; idèd sit criminis tantùm seu operis mediator, & non etiam muneris; sin autem agatur criminaliter videlicet ad depositionem ab ordine seu degradatione, tunc testis produci non possit, vt in textu hic dicitur. hæc in se vera sunt, sed puto non esse hanc exceptionem à traditâ regulâ, nam id generale est, quòd proxeneta produci possit in testem ad ostendendam infirmitatē ac vitii actus, tunc enim minimè suspectus est, & cessat ratio, cur testis esse nequeat, quia videlicet affectus est ad negotium, cui pro agendo adhibitus fuerat, vt annotauit *Mascard. conclus. 1036. n. 17. Farin. quest. 6. n. 437.*

Idèd dicendum, quòd specialis difficultas sit de mediatore simoniæ, vt rrum produci possit in testem criminis, cuius mediator & adiutor extitit, nam ex vnâ parte videtur nō admittendus; quia socium criminis se profiteretur, iuxta *c. Veniens. 10. extra, hoc tit.* ex alterâ verò parte admittendus videtur, cum simoniæ crimen sit vnum ex exceptis, vt ex communi doctrinâ docet *Clarus lib. 5. sentent. verb. Simonia. n. 11.* in criminibus autem exceptis etiam socij criminis & infames produci possunt in testes. *n. ex c. Licet Heli. 31. & c. seq. de simoniâ.* quòd crimen simoniæ (si cum hæresi formali iunctum non sit) non ita atrox censeri debeat, sicuti hæresis crimen, aut læsæ maiestatis, licet atrocius ac detestabilius censeatur, quàm multa alia graua & depositionem merentia crimina, & idèd discrimen obseruari debet hoc capitulo traditum, & à DD. communiter receptum: si de crimine simoniæ agatur ciuilitè, socij criminis testem produci posse. dummodò non adèd criminofus sit, vt etiam muneris accepti particeps fuerit, at verò, si criminaliter agatur, tum repelli possit, tametsi solius criminis, non & muneris particeps sit, & ita explicat *Abbas. c. Per tuas.*

5 Dicet quispiam, si accusatus de simoniâ excipiat contra testem productum tanquã mediatorem ac socium criminis, videtur illud confiteri, ergo deberet condemnari, Resp. cum *Glos. communiter recepta hîc. verb. Affecuti. Dominico ibid.* quòd excipiens

nihil fateatur, quia eius sermo solùm tendit ad repellendum hominem. Si dicis te socium criminis fuisse, tunc criminofum te profiteris, & hoc ipso inhabilem ad testificandum, & idèd repelli debes.

CAPITVLVM II.

Præsentium.

PARAPHRASIS.

Lis erat inter Abbatem & Conuentum S. Nicolai ex vnâ parte, & Priorem ac Conuentum Lyconensem, ex alterâ parte, super possessione subiectionis Prioratus, quâ se Abbas spoliatum assererat, nec non super transactione irritandâ, quæ olim inter partes inita erat. Hanc causam Gregorius IX. ad se advocauerat, iuxta *cap. Ad nostram. 56. De appellat.* Hic itaque mandat cuidam in provinciâ, ut Abbatem & Priorem tum suo nomine, tum in animas Conuentus, aut maioris ac sanioris partis jurare jubeat de veritate dicendâ. deinde iniungat Abbati & Priori, vt tam ponendo, quàm respondendo veritatem dicant super positionibus à Pontifice transmissis, quatenus sciunt & intellexerunt ex illis, in quorû animas jurâtunt, postea super quolibet articulo contento, in positionibus partes faciat sufficienter, aut invicè respondere, nullâ admisâ cōtradictione aut reiectione, sed & à Syndico partis vtriusque, tamen absque juramento inquiratur, vt quod sit, aut credit esse, de huiusmodi positionibus edicat, testes quoque quos super articulis à Papâ transmissis, Prior & Conuentus produxerat ad reprobandos testes, quos in causâ principali pars altera produxit, & quorum nomina in iisdem articulis posita erant, vsque ad proximas Calendas Novembris examinētur secundum adversæ partis interrogationes, quæ à Pontifice vnâ transmittentur, ita tamen vt contra testes ab Abbate & Conuentu productos, crimina

f s

speci-

specificentur; sin autem vicissim Abbas & Conventus testes producerint reprobatorios reprobatoriorū à Priore ac Conventu productorum, tunc & ij recipiantur ac diligenter examinentur vique ad proximas Calendas Februarij, ita vt similiter crimina, aliáque obiecta specificentur, prius tamen præstito juramento à Procuratore Abbatis & Conventus, quòd ad id malitiosè non procedat.

S V M M A R I V M.

1. Adversus eum, qui vt subditus tractatus incipit obedientiam & subiectionem negare, tanquam spoliatorem competit interdictum Vnde vi.
2. Consultum est, vt circa iura Monasterij libellus formetur, & actio instituat in nomine Pralati & Conuentus seu Capituli, in arduis causis est necessarium.
3. Conuentus seu Capitulum absque Pralato agere non potest pro iuribus Ecclesie. Limitatur ibidem.
4. In casibus quibus potest Pralatus sine consensu Capituli agere, potest Syndicum & Procuratorem constituere, & renocare sine eiusdem consensu.
5. Idem potest Capitulum, in causis quas agere potest sine consensu Pralati circa bona diuisa ipsique propria.
6. Pralatus causam agens suo & conuentus nomine iurare debet in animas maioris & sanioris parvis exhibito mandato.
7. Ad singulos articulos in vna positione subinde contentos singulatim respondendum est.
8. Ad approbatus à iudice petitiones adversarij respondere cogitur, & immutatas delegatus retinere, si ipsi à delegante transmissæ sunt.
9. Pars qua cogitur ad articulos probatoriales respondere, formare potest interrogatoria super quibus testes examinandi, non autem ea communicanda adversario.
10. Testis reprobatoriorum reprobatorios producere volens, vt juramentum malitiæ præbet, in iudicio arbitrio est.

NOT. I. Si is qui vt subditus tractatus fuit, incipiat obedientiam ac subiectionem negare, censetur spoliare alterum possessione suâ, ita vt competat interdictum vnde vi. ita glossa magna hic communiter recepta.

NOT. II. Consultum est, vt in controversiis circa iura monasterij Abbas, præpositus, aliúsve Prælatus libellum formet actionemque instituat non suo tantum nomine, sed etiam nomine Conuentus aut Capituli, imò id necessarium videtur, si causa ardua sit. ita gl. magna hic, & docui in cap. Edoceri, de re scriptis.

At verò Conuentus seu Capitulum absque Pralato agere non potest pro iuribus Ecclesie, argum. c. Causam. 9. vbi docet Innoc. de iudiciis, nisi agatur de propriis iuribus Capituli, vel Conuentus, se u de bonis pertinentibus ad mensam Capituli, vt docui in cit. cap. Edoceri, vel nisi Capitulum agat pro recuperatione bonorum malè alienatorum, quæ Prælatus repetere negligit, vt dixi in c. Cum olim. 34. hoc tit. & tradit Abbas in cit. c. Edoceri, 16. Felin. n. 4. declar. 2.

Ratio autem discriminis, cur solus Prælatus Ecclesie plerumque agere possit in iudicio, sicuti & conueniri pro communibus Ecclesie iuribus, non item Capitulum sine Pralato, ea dari debet, quia vt dictum est in cit. c. Edoceri, libera administratio iurium & bonorum Ecclesie Pralato competit, non autem Capitulo, nisi vacante prælaturâ, vt videre licet apud Imolam in cit. c. Edoceri, n. 2. & 5. quamobrem rectè hinc infert Imola ibid. n. 6. Felin. n. 5. Si administratio in aliquâ congregatione communiter pertineat ad Prælatum & Capitulum, quia & Prælatus aliquam personam deputare solet, & aliam Conuentus, per quas bona & iura Monasterij curentur ac defendantur, tum neque Prælatum sine Conuentu, neque Conuentum sine Pralato in iudicio conuenire aut conueniri posse, secundum regulam traditam ab Innoc. in cod. c. Edoceri, n. 4. quòd facultas agendi in iudicio sequitur potestatem administrationis, seu ad eum pertinet agere in iudicio, cuius est administrare.

argum.

argum. l. Omnes. C. de Episcopis & Clericis. & hæc ipsa causa est, cur Prælatus causas arduas absque capitulo agere non possit, quia nec administrare talia debet sine Capituli consensu, aut saltem Consilio, ut docui de jurisdictione *concl. 83.* item quod Episcopus generalem Oeconomum seu Officialem, qui omnia jura & negotia Ecclesiæ agat absque consilio Capituli constituere non possit, sicuti *Innocent. tradit num. 4.* quamvis in his omnibus Ecclesiarum consuetudo etiam attendenda sit, quippe quæ potestates eiusmodi augere, vel minuere potest.

4 His verò addendum cum Dominico hinc *columna 4. Anchar. columna 2. Felino in cit. cap. Edoceri, num. 6. & 7.* quod in casibus, quibus Abbas, aliisque Prælatus sine consensu Capituli seu Conventus agere potest, consequenter & Syndicum, seu Procuratorem constituere, eundemque absque Capituli consensu ante litem contestationem revocare; non item in causis, quas Prælatus absque Capituli consensu agere non potest, consequenter neque Procuratorem constituere, neque constitutum revocare, quandoquidem eadem solemnitas requiritur ad dissolvendum, quæ ad constituendum, secundum *gloss. in l. Cum proponebatur. verb. Septem testium. ff. Delegatis. 2.* Similiter & Conventus in causis quas agere potest, & sine consensu Prælati circa jura & bona divisa, ipsique propria, Procuratorem constituere non prohibetur. Veruntamen hoc casu singuli Capitulares seu Conventuales Procuratorem revocare non possunt, sed necessè est, ut nomine Conventus secundum maioris ac sanioris partis (saltem eorum qui præsentis sunt) decretum revocetur, secus autem est, si Procurator à pluribus constitutus sit circa jura communia ipsius, singulari jure, tunc enim quilibet etiam aliis invitis revocare potest, sicuti ex *Innoc. docet Felin. cit. num. 7.*

Obijciat aliquis: Prælatus in juribus Ecclesiæ ita se habet, sicuti tutor in juribus pupilli, tutor autem Procuratorem ad judicia constituere non potest, cum non sit domi-

nus. *l. Neque tutores. 11. juncta gl. verb. Facere. C. De Procuratoribus:* sed si tutor aut curator impeditus sit à iudice, petere debet adiutorem, qui etiã actor dicitur seu administrator, *Institut. de curator. in fine. & l. Solet. 13. juncta gl. verb. Quam curator. ff. de tutorib.* ergo neque Prælatus Procuratorem ad judicia in causis Ecclesiæ constituere potest. *z. cum Baldo in l. 1. n. 3. de Procur.* licet Prælati tutoribus æquiparentur quoad alienationem rerum utrisque prohibitam, non tamen æquiparari in jure administrationis & in movendis actionibus per se vel Procuratorem, quia non sunt meri ac simplices administratores, sed habent administrationem cum commodo, item habent titulum, & prætendunt jus proprium prælaturæ, quale jus non prætendunt tutores & curatores. idemque sentiendum de aliis, qui meri administratores sunt v. g. actoribus seu administratoribus civitatis. *l. Nec civitatis. 74. de Procurat. & tradit gloss. l. 1. Alienatio. ff. eod.* At verò pater circa bona filij adventitia, in quibus usufructum habet, Procuratorem ad judicia constituere potest videlicet propter commodum usufructus, quod inde percipit, ut *gl. marg. annotavit in cit. l. Neque tutores. ex l. 1. eod. de bonis maternis.* Cæterum post litem contestationem cum dominus litem factus sit tutor vel administrator, non minus, quam alius Procurator Procuratorem alium constituere potest. *c. 1. §. licet. de procurat. in 6.*

6 Not. III. Si Prælatus causam agat nomine suo, tum Conventus, jurare etiam debet in animas maioris & sanioris partis conventus exhibito mandato, sicuti dictum in *c. 3. de juram. calumn.* nam Prælatus in tali causâ agit etiam ut Procurator conventus, & consequenter sicuti alius Procurator ad certam causam destinatus jurare debet in animas eorum, à quibus constitutus est. ut constat ex *cap. Imperat. 4. eodem rit.* dici etiam potest, quod in casu huius Capituli Syndici utriusque Monasterij causam egerint, sed quia ad positiones (quippe quæ sunt de factis) melius respondere sciebant Prælati & Conventus, ideò non Syndici de veritate dicendam jurare debebant,

sed qui melius eam nosse putabantur, uti docui *in cit. c. 3.*

4 Not. IV. Vna positio quandocumque continet in se plures articulos seu partes, & tunc singulatim ad eas respondere oportet, cum fieri possit, ut vnus articulus seu membrum verum sit, alterum autem falsum, sicuti hic *Menochius notauit. n. 18.*

8 Not. V. Tametsi alioqui aduersarius & interdum iudex positiones reiicere possit, tanquam ineptas aut impertinentes, excipi tamen debet, nisi iudex eas approbaret, tum aduersarius ad eas respondere compellitur, sed & iudex inferior aut delegatus positiones immutatas retinere debet, si ipsi à delegante aut superiore iudice transmissæ sunt, uti in hoc cap. apparet, & monet *gl. verb. Transmissis.*

9 Not. VI. Pars quæ ad articulos probatorias respondere cogitur interrogatoria formare potest, super quæ testes producti examinentur super articulis quos aduersarius posuit. Veruntamen huic interrogatoria communicari non debent, cum alioqui testes subornare possent.

10 Not. VII. Præsumptio esse potest, quòd is, qui testes reprobatorios denuò reprobare seu testes reprobatoriorum reprobatorios producere vult, id agat malitiosè, idè quæ faciliùs ei iuramentum de malitià deferretur. pendet tamen hæc res ex iudicis arbitrio secundum *gl. hic. verb. iuramentum.*

CAPITVLVM III.

Romana.

PARAPHRASIS.

Titius Procurator vel Advocatus Caij fuerat in causâ quadam, sed cum contra Caium lata esset sententia, is appellauit, & coram iudice appellationis positiones suas probare iam vult per Titium, qui in priore instantiâ causæ fuerat Procurator; quæritur, an admitti possit. Respondet Pontifex, admittendum non esse,

Porrò non semper appellanti, si præsumptionem pro se habeat, iuramentum deferri debet à iudice in probationis supplementum, sed id arbitrio iudicis committitur consideratis causæ & personarum circumstantiis.

SUMMARIUM.

1. *Advocatus vel Procurator in prima instantia non potest in causa appellationis esse testis.*
2. *Idem est de Syndico, & Actore.*
3. *Iudex prudenter arbitretur, an parti semiplenè iuramentum deferendum sit in supplementum probationis, an verò alteri parti in sui purgationem.*

Not. I. Qui fuit Advocatus vel Procurator in prima instantia, ne quidem deposito munere testis esse potest in causâ appellationis; quâ de re dixi *in c. Cum à nobis, 28. extra. hoc tit.* Intelligi autem id debet, si testis producatur ab eo, pro quo postulauit, sin autem ab aduersario recipiendus est, ita ut pro utrâque parte testimonium proferre possit, sicuti *gl. hic notauit, verb. In testem. Jo. Monachus n. 2. & 3. Ioan. Andr. n. 1. & 2.* Nam idè Procurator vel Advocatus repellitur, quia censetur esse affectus ad causam, quam procurauit, quæ ratio cessat, si producatur ab aduersario causæ, quam Procurator defendendam suscepit.

Porrò quæ dicta sunt de Procuratore, intelligi etiam debent de Syndico & Actore, cum eadem sit ratio eos repellendi; quia sunt affecti ad causam, quam egerunt, quandoquidem comodum inde aut saltem honorem vel gratiam consequentur, si causa obtineatur.

Not. II. Nulla certa regula tradi potest, num iudex parti nonnisi semiplenè probanti iuramentum deferre debeat in supplementum probationis, an verò alteri parti in sui purgationem, sed iudex consideratis causæ & personarum circumstantiis id prudenter arbitrari debet, uti dixi *lib. 4. Th. mor. Tract. 3. cap. 5. n. 3. & dicitur in c. vlt. de iure iurando.*

TITV-